

TE LÉGY A PÉLDA!

Életmód tanácsok felnőtteknek

IV. Gyermekgondozás nézőpontjai

SZÉCHENYI 2020



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE





EFOP-3.9.2-16-2017-00043

Térségi összefogás a Zselicben a humán kapacitások fejlesztésére

Kiadó:

SZOLTIVA Tanácsadó Szociális Szövetkezet

Szerkesztette:

SZOLTIVA Tanácsadó Szociális Szövetkezet

TE LÉGY A PÉLDA!

Életmód tanácsok felnőtteknek

IV.

*Gyermekgondozás
nézőpontjai*

Jelen kiadvány a "Térségi összefogás a Zselicben a humán kapacitások fejlesztésére" című, EFOP-3.9.2-16-2017-00043 azonosítószámú projekt keretén belül készült, mely Kadarkút Város Önkormányzata, Csököly Község Önkormányzata, Rinyakovácsi Község Önkormányzata, Szilvásszentmárton Község Önkormányzata és Zselickislak Község Önkormányzata összefogásában és a SZOLTIVA Tanácsadó Szociális Szövetkezet támogatásával valósul meg.

A projekt részben azzal a céllal jött létre, hogy az öt település humán közszolgáltatásainak feltételeiben fejlődés váljon valóra. Másrészről fontos szempont volt a tervezés során, hogy a lakosság számára olyan programok legyenek elérhetőek, amelyek támogatják az egyének és a lakóközösségek fejlődését egyaránt.

A „TE LÉGY A PÉLDA!” információs kiadványsorozat azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a felnőttek számára közelebb hozza a helyes életmóddal kapcsolatos témaköröket. Közérthetően, tömören mutatja be napjaink sokat emlegetett kérdésköreit annak érdekében, hogy támogassa a tudatos szemlélet kialakítását, fejlesztését egy szebb, élhetőbb jövőért.

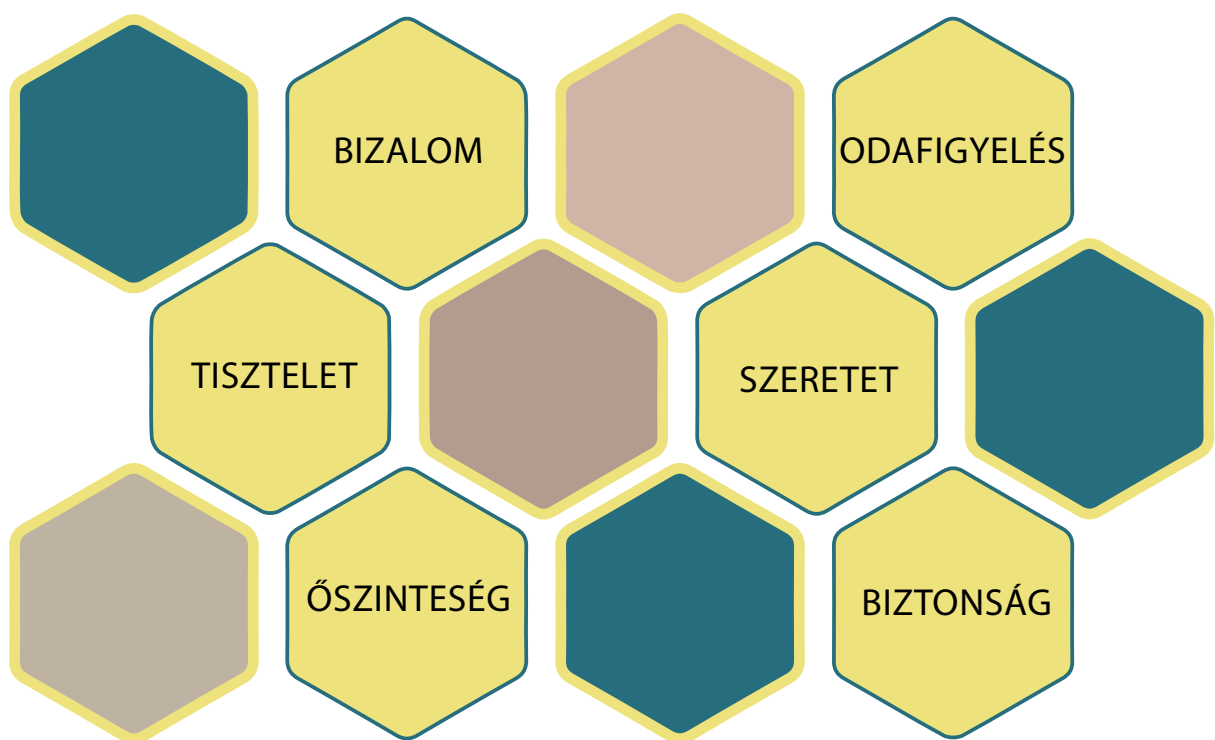
A sorozat részei:

- I) *Az életvezetés hétköznapi tudománya*
- II) *Gyermeknevelés labirintusa*
- III) *"Ő egy picit más, mint a többiek"*
- IV) *Gyermekgondozás nézőpontjai*
- V) *Tisztaság, félegészség*

A gyermekgondozás lényege

A gyermekgondozás lényege, hogy a gyermek számára biztosított legyen egy teljes körű ellátást, támogatást, védelmet és szeretetet nyújtó környezet. Ezt elsősorban egy szerető család képes megadni, másodsorban olyan felelős gondozó, akinek egyedi figyelmét élvezheti a gyermek. Függetlenül attól, hogy a gondozó maga a szülő vagy egy nevelő, a figyelem középpontjában a gyermek áll. Szükség van olyan légkörre, ahol a kommunikáció minden körülmények között nyitott, őszinte és tiszteletteljes.

Számos kutatás igazolta az elmúlt évek során a harmonikusan működő család jótékony hatásának megnyilvánulását az élet különböző területein: magatartás, érzelmi intelligencia, felnőttkori érvényesülés. A tudomány jelenlegi nézőpontja szerint az öröklött és a tanult dolgok azonos mértékben képesek befolyásolni a gyermek fejlődését, cselekvését, gyakorlatilag a későbbi életét.



Ezeket a tényezőket a gyermekgondozás alappilléreiként is nevezhetjük. *Miért ezek a legfontosabbak?* Arra az alábbiak szolgálhatnak válaszul:

ODAFIGYELÉS

A gyermekre irányuló figyelem az alapja a jó szülő-gyermek kapcsolatnak. Rendkívüli hatása van egyrészt a gyermek fizikai igényeinek kielégítésére (táplálkozás, mozgás), másrészt az érzelmi szükségleteire (társas kapcsolatok, szeretet). Ennek háttérében az áll, hogy a gyermek egy felnőttel szemben sokkal jobban képes érzékelni a felé irányuló viszonyulást. Ez pedig azonnal lesűrhető reakcióiban.

SZERETET

Központi szerepe van a szülő és a gyermek közötti kapcsolatban. Nehéz megfogalmazni, hogy mit jelent pontosan a szeretet. Ha szavakkal akarjuk ezt az érzést kifejezni, akkor a következőkkel körvonalazhatjuk:

BARÁTSÁGOS BENSŐ ÉRZÉS	FIGYELMESSÉG
RAGASZKODÁS	MEGÉRTÉS
FELELŐSSÉGTELJES ODAADÁS	ELFOGADÁS KÉPESSÉGE
GONDOSKODÁS	CSODÁLAT

Ezek határozzák meg a mindennapokat és éppen ezért kiemelt, hogy ne mechanikus cselekvés legyen érzékeltetésük, hanem ösztönös, belülről fakadó és az állandóan változó körülményekhez, igényekhez rugalmasan alkalmazkodó.

BIZTONSÁG

A következetes szabályok alkalmazásával, azaz a büntetés és jutalmazás egyensúlyának megteremtésével megalapozható az a biztonság, amelyben a gyermek védve érzi magát. Ebben a szülőnek hangsúlyos felelőssége van, hiszen számára adott a feladat: példát kell mutatni.

BIZALOM

A gyermek személyiségfejlődését alapjaiban meghatározza. A család által nyújtott szerető környezet stabilitása először a biztonságot teremti meg, melyben kialakul és folyamatosan fejlődik a kötődés, azaz a gyermek tapasztalja a szilárd érzelmi háttérrel és tudja, hogy számíthat a szülőre minden felmerülő helyzetben. Ennek eredményeként és a szüleivel való kommunikáció által a gyermek képes kontrollálni környezetét, valamint belső állapotát, érzeteit.

TISZTELET

Alapesetben jelentése a másik ember erkölcsének elfogadása, azaz annak elismerése, hogy a másik az élete során, az ő megfigyelési-, tanulási-, stratégiájával olyan következtetéseket vont le az életről, amelyeket az élet elé hozott. A gyermek-szülő kapcsolatban ez ugyanúgy képes működni és szükséges is, hogy működjön.

ŐSZINTESÉG

Nyílt kommunikáció, de a gyakorlatban korlátolt. Ennek oka, hogy néha nehéz dolga van a szülőnek. A szülőnek mindenkor mérlegelnie kell, hogy adott életkorban, érzelmi világban mit bír el a gyermeke, aki számos ingert érzékel. Elsődleges momentum ebben a kérdésben, hogy az aktuális érdeklődés tárgya mennyire tabu a szülő értékrendjében vagy mennyire kell egyelőre a gyermeket saját kíváncsiságától védelmezni.

Ha a családi környezetre jellemző az őszinteség, amelyben a gyermek tisztában van a szülő tudása szerinti legigazabb válasszal, az segíti a biztonságérzetet.

Mindezek ismeretében mit tehet egy tudatos szülő?

- 1.** Elfogadja, hogy ő sem tökéletes és törekszik jobbra válni.
- 2.** Mindent megtesz önmaga egészsége, kiegyensúlyozottsága és stabilitása érdekében.
- 3.** Mások tanácsát meghallgatja, de csak akkor fogadja meg, ha valóban úgy érzi, rá vonatkozik.
- 4.** Tudja, hogy minden gyerek, minden szülő, minden helyzet egyedi, ezért nem követ aktuális gyermeknevelési trendeket.
- 5.** Ha problémával találkozik, megpróbál megoldást találni rá és szükség szerint nem szégyell segítséget kérni.
- 6.** Nem hasonlítja sem magát sem a gyerekeit másokhoz.
- 7.** Figyel arra, hogy az egész családban egyensúly legyen: mindenki megérdemli a külön figyelmet és törődést.
- 8.** Tisztában van azzal, hogy nem mindig lehet ura a helyzetnek és éppen ezért érheti meglepetés az életben.
- 9.** Rövid távra tervez pontosan, mert tudja, hogy rugalmasan kell alkalmazkodnia akár hirtelen bekövetkező változásokhoz.

A köznevelésre felkészítés

A gyermekgondozás során külön figyelmet kell szentelni annak, hogy a gyermek idővel közösségi életet élhessen. Személyiségfejlődéséhez szorosan hozzákapcsolódnak a társas kapcsolatok kialakítása, ápolása. Az óvoda, majd az iskola abban nyújt támogatást, hogy az olyan készségei fejlődhessenek, amelyek a családi környezetben nem vagy csak kis mértékben alakulnak ki.

A gyermekgondozás és a gyermeknevelés az óvodába járás szintjén fonódnak össze, és veszi kezdetét a kölcsönös egymásra hatás.

Érdemes áttekinteni, hogy a köznevelésnek milyen igényei és milyen szükségletei vannak, amelyekre a gyermekgondozás adhat választ.

Napjainkban a szülői ház és a köznevelési intézmény közötti kapcsolat konfliktustól nem mentes. Ez pedig közvetlenül a gyermekekre gyakorol hatást, mert eredményei kizárólag annak függvénye, hogy miként képes egyensúlyozni a két környezet, kultúra között.

Ahhoz, hogy ez ne legyen kardinális probléma, elsősorban a szülőknek és pedagógusoknak van kiemelt szerepe. Együttműködésük eredményeképpen kellene kialakulnia annak közegnek, melyben a gyermekek fejlődése megvalósulhat. Ehhez pedig tudatosítani kell az alábbiakat:

- A pedagógus nem tudja átvállalni a szülő szerepét és a szülő sem vállalhatja át a pedagógus szerepkörét.

- A szülő felel az alapvető, társadalmi normák, értékek megértéséért és elfogadtatásáért. A pedagógus erre építkezik és fejleszti a tudást a gyermekben.

- Biztosítani kell egymás felé a partnerséget. Ez folyamatos nyitottságot és kapcsolattartást igényel, melyben minden, a gyermek egészséges fejlődéséhez nélkülözhetetlen információ cseréje megtörténik.

Az együttműködés központjában mindenkor a gyermek fejlődésének kell állni, minden más ennek alárendelt. Onnantól, hogy a gyermek köznevelési intézménybe jár, a pedagógusnak és a szülőnek egy közös munka veszi kezdetét, amelyben mindkét oldalnak aktívan kell szerepet vállalnia.

ÓVODAI NEVELÉS

Az óvodai nevelés néhány évvel ezelőtt még „elkerülhető volt”. A jogszabályi intézkedések értelmében nem volt következménye annak, ha a gyermek nem részesült óvodai ellátásban. Napjainkra ez már módosult a következők szerint:

- *öt éves kor helyett három éves kortól kötelező óvodába járni;*
- *felmentés csak az ötödik életév betöltéséig adható, ha a gyermek családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása, sajátos helyzete indokolja.*
- *kivételt képeznek ez alól a súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermekek, akik ehelyett a pedagógiai szakszolgálat keretében fejlesztő nevelésben kapják meg az állapotuknak, szükségleteiknek megfelelő szükséges ellátást, amely a kisgyermekkorai fejlesztésüket biztosítja.*

A gyermekgondozás szempontjából megvilágítva, ez azért pozitív kötelezettség a szülővel szemben, mert a gyermek olyan környezetben tölti idejét és vesz részt különféle foglalkozásokon, ahol

- *szellemi készségei fejlődnek (figyelem, észlelés, emlékezés, problémamegoldás, gondolkodás);*
- *társas viselkedésük kibontakozik (beilleszkedés, egyéni vagy közös konfliktusmegoldás);*
- *az önértékelés és önbizalom családon kívüli környezetben is tovább erősíthető;*

- megismerkedik a kulturális sokszínűséggel és az ezzel összefüggésben álló esélyegyenlőséggel, egyenlőbánásmóddal, elfogadással;

- támogatást kap az egészségfejlesztés tekintetében is.

ISKOLAI NEVELÉS

A gyermekgondozás során a következő mérföldkő a gyermek iskolakorúvá érése. Ettől kezdve éleződik ki igazán a szülő és pedagógus(ok) kapcsolata is. Mindkét félnek közös a fő célja (a gyermek fejlődése), de ehhez eltérő nézőpontjaink szerint társulnak további szándékaik. Ez az eltérés egyértelmű okokra vezethetők vissza:

AZ ISKOLA

a tanulási csoportban való viselkedés jellemzőiről rendelkezik több információval

tudatos és professzionális eszközökkel tárja fel a gyermek képességeit, lehetőségeit és fejleszti azokat tovább

A CSALÁD

sokkal több, személyesebb információval rendelkezik a gyermekről

mindig is az elsődleges környezet, melyben a spontán és tudatos nevelési célok, módszerek egyaránt érvényesülnek

Az eltérés egy másik nézőpontból is igazolható: az egymással szemben támasztott elvárások. A pedagógus az együttműködés során az alábbiakat várja el a szülőtől:



A szülő elvárásai főként a következőkre szorítkoznak:



Ezeket a különbözőségeket nyomatékosíthatják a család és az iskola együttműködését jelentősen meghatározó tényezők:

- *az értékrend hasonlósága, különbözősége,*
- *a tudás, a tanulás, az iskola értéke a családon belül,*
- *a szülők iskolával, pedagógusokkal kapcsolatos élményei, tapasztalatai,*
- *a pedagógusok és az iskola nyitottsága,*
- *a család aktuális életrajza.*

Összegezve mindezeket, nem szükségszerű, hogy ellentmondás alakuljon ki. Kezdetnek elég lenne, ha az alábbi elvek teljesülnének:

- *A kapcsolat kölcsönös tiszteletre és bizalomra épüljön;*
- *Az érintkezés közöttük legyen elfogadó, nyílt, őszinte, szívélyes, jóindulatú;*
- *A tanulóval kapcsolatos problémák esetén legyenek nyitottak egymás érveire, kinek-kinek a feladatából fakadó sajátosságokra, álljanak készen arra, hogy közösen keressék a legjobb megoldást.*

Számtalan jó gyakorlat ismerhető, amelyek a család és a köznevelési intézmények közötti kapcsolat fejlesztésre irányulnak. Mielőtt ezek a módszerek átvételre kerülnének, nem elég hangsúlyozni az alapvető feltételt: **kommunikáció a gyermek egészséges fejlődése érdekében.**

EFOP-3.9.2-16-2017-00043